

Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Mevrouw dr. J.M. Cramer
Postbus 20951
2500 EZ Den Haag

5 juli 2007

Onderwerp

Voortgangsrapportage herontwikkeling en sanering voormalige gasfabrieksterreinen

Geachte mevrouw Cramer,

Namens de Stuurgroep Gasfabrieksterreinen informeer ik u hierbij over de voortgang van het programma. Dit programma is opgesteld als uitwerking van de 'Intentieverklaring bodemverontreiniging voormalige gasfabrieksterreinen' uit 1999.

Op dit moment worden de voormalige gasfabrieksterreinen door de bodemverontreiniging meestal marginaal gebruikt (als parkeerterrein, bedrijfsterrein of braakliggend). De terreinen liggen vaak aan de rand van de oude stads- en dorpscentra en hebben door het marginale gebruik in veel gevallen een negatieve uitstraling op de omgeving. De herontwikkeling van deze terreinen geeft een belangrijke impuls aan de kwaliteit van deze gebieden. De programmatische aanpak van de oude gasfabrieksterreinen maakt bodemsanering mogelijk en geeft gemeenten en marktpartijen de kans om deze terreinen te betrekken bij herontwikkeling, waarmee de kwaliteit van de leefomgeving van een veel groter gebied sterk verbetert.

Met de uitvoering van het programma zijn we inmiddels zo ver gevorderd dat de resultaten in de steden zichtbaar zijn. Voorbeelden zijn de herontwikkeling van de binnenstad van Coevorden en de Oostergasfabriek in Amsterdam.

Bijgaand stuur ik u de voortgangsrapportage over 2006. In de rapportage is een overzicht van de stand van zaken gegeven en worden voorbeelden van projecten nader belicht. Ter kennisname stuur ik u ook de rapportages over 2004 en 2005.

Het programma

Met de provincies en de twee grote gemeenten is afgesproken om de intentieverklaring met het Rijk, mede inhoudende het aanbod van cofinanciering, te vertalen in uitvoeringscontracten met de probleemhebbers/initiatiefnemers. De programmering en verwezenlijking is vervolgens zaak van provincie/gemeente (convenantpartijen), betrokken lagere overheden, eigenaren en marktpartijen.

De IPO werkgroep BO-08 faciliteert de uitvoering van de regionale gasfabriekenprogramma's. Hiervoor is een werkmethode ontwikkeld en gebruikt men elkaars ervaringen.

Het programma beslaat drie periodes: 2000-2004, 2005-2009 en 2010-2014.

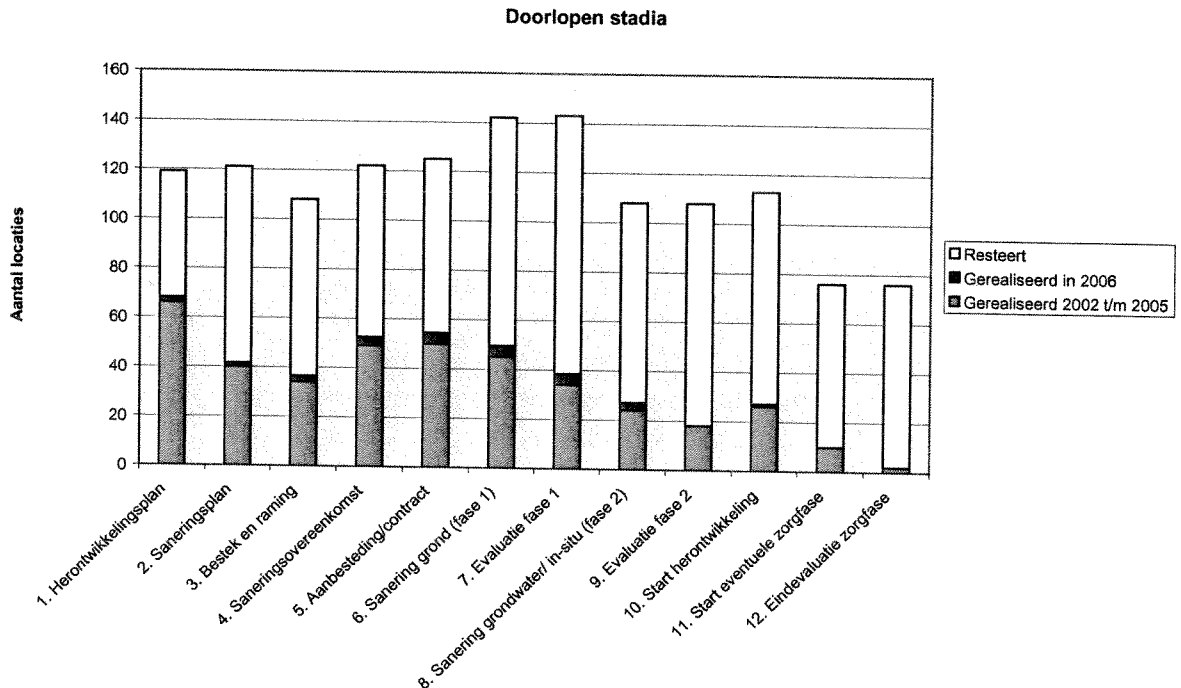
De herontwikkeling en sanering van een voormalig gasfabrieksterrein laat zich niet vangen in een bepaalde investeringsperiode, maar vindt meestal plaats over de grenzen van meerdere investeringsperiodes. Daarom is de voortgang via twee sporen in beeld gebracht, namelijk aan de hand van:

1. De 'bestuurlijke binding', gecombineerd met de hoogte van de verplichtingen die per investeringsperiode zijn/zullen worden aangegaan.



2. Het aantal locaties waarvoor de sanering is gestart en de stadia die de locaties gaan en inmiddels hebben doorlopen.

De rapportages over de eerste programmaperiode gingen vooral over het eerste spoor. De nadruk van de laatste rapportages ligt op het tweede spoor, omdat daarmee de voortgang in één oogopslag inzichtelijk is gemaakt.



Eerste programmaperiode

De eerste programmaperiode (2000-2004) is afgesloten met een uitgebreide rapportage. Najaar 2004 hebben de provincies en gemeenten hun meerjarenprogramma's bij het rijk ingediend voor het verkrijgen van een rijksbijdrage voor de tweede programmaperiode (2005-2009). In deze programma's zijn de opgaven per provincie en gemeente verder uitgewerkt, aangevuld, en voorzien van een uitgebreide toelichting.

Tweede programmaperiode

De rapportages over 2005 en 2006 betreffen enkel een deel van de tweede programmaperiode en zijn daarom minder uitgebreid dan de rapportage over de eerste programmaperiode. De voortgangsrapportage 2006 neemt wel nog de eerste investeringsperiode mee en sorteert ook zoveel mogelijk voor op de gehele tweede en derde programmaperiode (2010-2014).

De programmatische aanpak wordt door alle deelnemers als zinvol ervaren. Een programmatische aanpak biedt meer mogelijkheden voor het benutten van marktdynamiek door de indeling in dynamische-, potentieel dynamische- en statische locaties en fasering van de uitvoering. Tevens biedt het de mogelijkheid om over (clusters van) locaties afspraken te maken met (energie)bedrijven en vooral gemeenten. Ook communiceert het makkelijker.

Op grond van bijgaande rapportages concludeer ik samenvattend het volgende:

Conclusies

- De 'Intentieverklaring bodemverontreiniging voormalige gasfabrieksterreinen' omvat inmiddels 147 gasfabrieklocaties¹. Met de sanering van de gasfabrieksterreinen is tot 2015 circa € 585 miljoen gemoeid, waarvan circa € 279 miljoen aan Rijksbijdrage (bedragen inclusief BTW). Dat is circa 20% van het totale bodemsaneringbudget;
- Met uitzondering van de gemeente Rotterdam zijn de overige betrokken overheden van mening dat vrijwel alle locaties met behulp van marktdynamiek vóór 2015 in ontwikkeling kunnen worden genomen. In de gemeente Rotterdam ontstaat de vereiste dynamiek voor een belangrijk deel in de periode ná 2015. Hierover zijn inmiddels specifieke afspraken gemaakt;
- In de eerste programmaperiode (2002-2004) zijn 40 saneringen gestart (27%) en in 2005 en 2006 samen nog eens 15 saneringen. Per 1-1-2007 zijn 39 grondsaneringen afgerond. De provincies Drenthe, Noord-Holland en Groningen verwachten nog deze tweede periode de sanering van al hun voormalige gasfabrieksterreinen te hebben gestart. In Noord-Holland was in de eerste periode al ruim tweederde (15 locaties) gestart en men verwacht in deze tweede periode zelfs vrijwel alles te hebben afgerond;
- De programmatische aanpak van voormalige gasfabrieksterreinen fungeert als katalysator bij maatschappelijk belangrijke projecten die anders zouden stagneren. De rijksbijdrage is daarbij essentieel. Zonder rijksbijdrage zouden veel projecten niet van de grond komen. Deze projecten verbeteren de fysieke en sociale kwaliteit van de leefomgeving in sterke mate;
- Voor meer dan 50% van de locaties wordt uitgegaan van een nazorgfase. Omdat de afspraken met VROM over het gasfabriekenprogramma tot 2015 lopen, maar de nazorg soms nog tot ver daarna kan doorlopen, is de financiering en organisatie van de nazorgfase nog een aandachtspunt. Om tot een oplossing te komen zullen wij u hierover een voorstel doen toekomen;
- Een blijvend knelpunt is de strikte financieringssystematiek van het Rijk. Deze sluit onvoldoende aan op de benodigde flexibiliteit van de programmatische aanpak. Deze flexibiliteit is noodzakelijk door de afhankelijkheid van ruimtelijke planontwikkeling. Een nieuw knelpunt is dat de opbrengsten uit herontwikkeling in sommige gevallen achterblijven bij eerdere prognoses;
- De energiebedrijven, nog vaak eigenaar van de gasfabrieksterreinen, leveren een belangrijke bijdrage aan de bodemsaneringsoperatie. Zoals blijkt uit de afspraken in Drenthe, Noord-Holland en Gelderland, gaat de voorkeur van de energiebedrijven uit naar een finale afkoop, waarbij tevens duidelijkheid dient te bestaan over de bijdrage aan en de aanpak van alle partijen;

Op grond van deze conclusies doe ik u de volgende aanbevelingen.

Aanbevelingen

- In de derde programmaperiode met volle kracht door te gaan met het programma en hiervoor dan ook voldoende middelen ter beschikking te stellen. De hoogte van het benodigde bedrag is nog onzeker, maar is geraamd op minimaal € 120 mln. In 2008 worden de programma's herijkt en geven wij daarover meer duidelijkheid;
- De financieringssystematiek zodanig flexibiliseren, dat deze beter aansluit op de vereiste planontwikkeling. De financieringssystematiek van VROM is nu vooral gericht op het uitgavenritme op kasbasis. Om de sanering van de locaties daadwerkelijk vóór 2015 te laten aanvangen, moeten de bevoegde gezagen echter veel eerder contractuele afspraken (verplichtingen) aangaan. Dit en juist een voortvarende aanpak, waarbij wordt ingespeeld op onverwachte ontwikkelingen in de marktsector, kan leiden tot verplichtingenproblemen als men geen concessies wil doen aan voorgenomen ambities op andere thema's binnen het totale Wbb-programma;

¹ Exclusief de opgave in de provincie Zeeland (aparte regeling). Flevoland heeft geen gasfabrieken.

In deze brief en de voortgangsrapportage zelf zijn de resultaten van het gasfabriekenprogramma weergegeven in grafieken, woorden en getallen. Dat is nuttig en informatief, maar veel sprekender is het om de transformatie zelf te komen bekijken op locatie: Namens de Stuurgroep bent u hierbij van harte uitgenodigd.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend



T. Klip-Martin
Stuurgroep Gasfabrieksterreinen

Bijlagen

- Voortgangsrapportage 2006
- Voortgangsrapportage 2005
- Voortgangsrapportage 2004